

Széljegyzet az előadó-művészeti törvény margójára

„...Néked örök rend arany láncai
Fűzik egybe a világokat,
Mellyek mint szép egyesség lyányai
Öllezve járnak táncokat.
Írigy daemon néhánynak kebelét
Nem marcongja mérges dárdával,
Hogy a sereg másik kedvesb felét
Hízlalja prédájával...”
(Kis János, 1792–1832)

Történelemmé és azt meghatározó eseményé vált immár az a kezdeményezés, amely a magyar szimfonikus zenekarok finanszírozása jogszabályi úton történő rendezésének, továbbá a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége megalapításának volt közvetlen indítéka.

Itt az ideje ismét felidézni az akkori történeteket – amelyekre talán már kevesen emlékeznek – vagyis a 90-es évek elejére jellemző magyarországi kulturális helyzetet.

Az 1983-ban megalakított és 1992-től állandó jelleggel működő Budapesti Fesztiválzenekar példátlan támogatása mutatott rá arra, hogy Magyarországon a zenekari finanszírozás rendszere távolról sem megoldott kérdés, és a kialakuló problémák kezelését célzó, kézi vezérléssel történő állami beavatkozások súlyos sérüléseket okoznak a magyar zenekari struktúrában éppúgy, mint a nagy múltú együttesek életében. A frissen alakított zenekar – nem utolsó sorban addig nem tapasztalt magas anyagi támogatottsága, illetve a zenészeknek juttatott magas honoráriumok okán – óriási elvándorlást okozott az akkori ÁHZ, illetve Operazenekarból. Majd e zenekarok megsegítésére irányuló nem kismértékű állami beavatkozás miatt – amikor közel 100%-os fizetésemelést hajtottak végre az ÁHZ-nál – a Rádiózenekart hagyta el tizenkét vezető muzsikusa, amely lényegében megroppantotta a magyar zenekarok egyik zászlóshajóját.

Nem véletlen tehát, hogy – idejekorán felismerve a bajt – éppen ez a zenekar volt az, amely megtette az első lépést egy átgondolt finanszírozás kialakításának irányába, amikor 1991 októberében levélben fordult az akkori művelődési miniszterhez, Andrásfalvy Bertalanhoz egy koncepció felvázolásával, amelynek lényege, hogy a külföldi példák figyelembe vételével, hozzanak létre olyan finanszírozási kategóriákat,

amelyek lehetővé teszik a normatív rendszerre épülő egységes állami támogatás bevezetését. A levelet az akkori zenekari tanács jegyezte. (Andrássy Pál, Drahos Béla, Popa Péter, Szabó Vilmos és Vas László) A felvázolt koncepció menetrendjét is megjelölte a levél, elsőként egy előkészítő szakmai bizottság, második lépésként egy szakmai szervezet létrehozásával, harmadik lépésként pedig a meglévő külföldi példák hazai viszonyokra való adaptálásával, vagyis a kategóriák és a normatívák létrehozásával. Fekete György (akkori helyettes államtitkár) válaszában csak azt tette, amit ilyenkor egy hivatal(nok)tól el lehet várni, még meg nem született civil szerveződésre bízta az ügyet (a munka dandárját). Biztatta a levélírókat egy szakmai szervezet megalakítására, valamint a megalakítandó szervezet által kidolgozott, egyeztetendő javaslatok elkészítésére. A hivatal jól számolt, el is telt némi idő, mire sikerült megalakítani a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségét (1993–94), majd sikerült megfogalmazni a „hivatásos szimfonikus zenekar” fogalmát, és – nem utolsó sorban – sikerült egy olyan normatív rendszer alapjait lerakni, amely az önkormányzati együttesek támogatásának odaitélésében is egyre komolyabb szerepet játszott. Az így szerzett adatok és tapasztalatok nélkül nem lehetett volna azokat a tényleges valós hatástanulmányokat elvégezni, amelyek nélkül ma bizonyára nem beszélhetnénk az előadó-művészeti törvény megszületéséről múlt időben! De nem beszélhetnénk akkor sem, ha nem sikerült volna hathatós segítséget kapni testvérszervezetunktől a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetétől és jogászaitól, legfőképpen Dr. Gyimesi Lászlótól, akivel karöltve éveken át kerestük és vártuk azt a pillanatot, amely végre lehetővé teszi a nagyszabású tervek megvalósítását.

Az út nem volt sem rövid, sem könnyű. Nem volt rövid, hiszen az első ötlettől a meg-

valósulásig 17 év telt el. Nem volt könnyű, mert a megszületés előtt a Csipkerózsikából ismert gonosz tündér, Demona is megjelent hamvába halasztani a friss sarjat. Csak a „jó tündéreken” múlt, hogy – ha kisebb-nagyobb születési rendellenességekkel is – de mégis világra jöhetett ez a szakma által oly régen várt törvény. Az akaraton, a szakértelmen kívül szükség volt szerencsére is, hiszen a színházi világ csatlakozása és érdekérvényesítő képessége nélkül kevés lett volna a zenei szakma elhatározása. Tudjuk, hogy nincs olyan törvény, amely mindenki számára egyformán előnyös. De tudjuk azt is, hogy ez volt a legnagyobb és legfontosabb lépés abba az irányba, hogy hazánkban is egyszer megvalósuljon az a fajta állami támogatási rendszer, amely nem az ismerettségű tőke, és egyéb nem szakmai érdek révén működik, de inkább azokat a teljesítményalapú és mérhető tevékenységeket fogja honorálni, amelyek megteremthetik hazai zenekarainknak a még magasabb színvonalú, a nemzetközi összehasonlítást is kiálló minőségi munka irányába mozdító körülményeket. Remélhető, hogy a politika és a szülőköröség által manipulált indulatok hamarosan elcsitulnak, és az érintettek inkább a törvényből fakadó, nem kis előnyök kihasználására fognak összpontosítani.

Ugyanakkor a sors kegyetlen fintora, hogy – hovatovább színházi előadások kíséretében süllyesztve – éppen az az együttes nem élvezheti a törvényből fakadó előnyöket, amely nem kis mértékben járult hozzá a törvény megszületéséhez, és amelynek percemberek által leveleznyelt tönkretételét („átpozicionálását”) néma csendben figyelik a nemzeti kincseink megőrzéséért is felelős politikusok, valamint a magyar zenei közélet többsége, azok is, akiknek műveit örökölte meg az örökkévalóságnak, és azok is, akik e zenekar révén jutottak ki a világ nagy pódiumaira...

Popa Péter